



REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR

Poslanska skupina Slovenske demokratske stranke

Šubičeva ulica 4, 1000 Ljubljana

t: 01 478 95 30, f: 01 478 98 77, e: ps-sds@dz-rs.si, www.dz-rs.si



Ljubljana, 19. avgust 2024

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE

Odbor za infrastrukturo, okolje in prostor
mag. Nataša Avšič Bogovič, predsednica

ZADEVA: ZAHTEVA ZA SKLIC NUJNE SEJE ODBORA ZA INFRASTRUKTURO, OKOLJE IN PROSTOR

Poslanska skupina Slovenske demokratske stranke zahteva, da se na podlagi drugega odstavka 48. člena v povezavi z 32. členom Poslovnika državnega zbora skliče nujna seja Odbora za infrastrukturo, okolje in prostor z obravnavo naslednje točke:

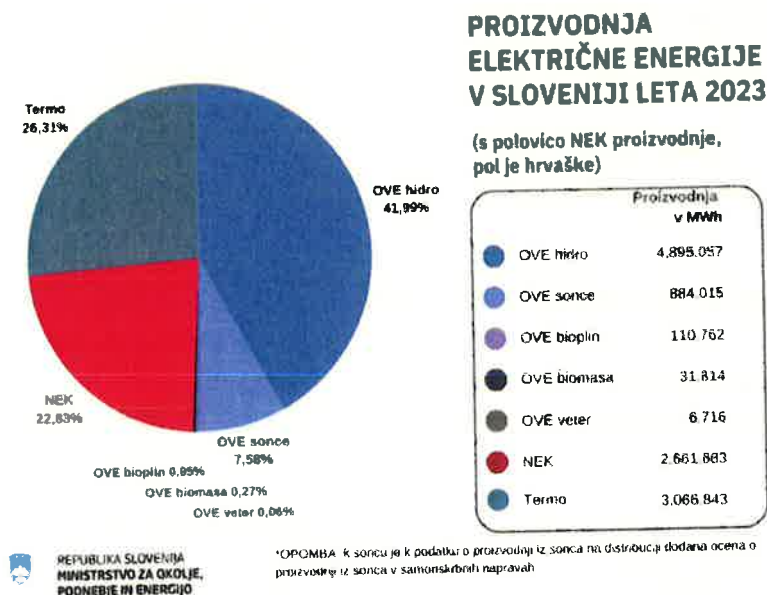
Pomanjkljivosti osnutka novega Celovitega nacionalnega energetskega in podnebnega načrta (NEPN).

I. Obrazložitev:

Pri predlogu osnutka novega Celovitega nacionalnega energetskega in podnebnega načrta (v nadaljevanju NEPN) se ni možno izogniti občutku, da je bil dokument izdelan za potrebe nadaljevanja že zastavljenega zelenega prehoda s poudarkom na solarizaciji Slovenije, kjer se zasledujejo interesi nekaterih posameznikov. Zavedanje, da je zeleni prehod, kot je bil zamišljen v EU, nerealen, se kaže tudi v spremembi stališč nekaterih držav EU. Za pričakovati je tudi, da bo Evropska komisija v novi sestavi namenila tudi nekaj aktivnosti področju preambicioznega zelenega prehoda, ki škodi prebivalcem EU in znižuje življenjski standard vsem prebivalcem EU ter konkurenčnost evropskega gospodarstva.

Že pri Poglavju 1.1 v Tabeli 1 pod številko 1 Razsežnost razogljichenje je v tretji alineji zapisano, da Slovenija samoiniciativno prevzema večje zmanjšanje TGP do leta 2030 glede na leto 2005, kot to Sloveniji določa Uredba o delitvi bremen. To je zopet nepotrebno povečanje obveznosti na račun Slovenije, kot nam določajo obveznosti do EU – vse pa na škodo prebivalcev in siromašenje prebivalcev Slovenije.

Tabela 9 na strani 55 NEPN-a prikazuje načrtane poteke po posameznih tehnologijah OVE za doseganje ciljev NEPN. Iz tabele je razvidno, da se praktično daleč največji delež OVE in dvig deleža naslavlja na sončno energijo, in sicer se predvideva skok iz 854 GWh v letu 2022 na 3.757 GWh v letu 2030. Po uradnih podatkih Ministrstva za okolje, podnebje in energijo je delež sonca v letu 2023 znašal 7,58 % oziroma 884 GWh.



(<https://www.gov.si/novice/2024-01-17-izjemna-rast-kapacitet-postavljenih-soncnih-elektrarn-v-letu-2023>).

To pomeni, da Slovenija že zaostaja za cilji, načrtovanimi v letu 2023 (Tabela 8, str. 55), ki predvidevajo proizvodnjo iz sončne energije v letu 2023 v višini 1.137 GWh.

Ker se očitno pripravljavci NEPN-a zavedajo dejstva, da sončna energija, ki ni povezana s hranilniki v predvidenem obsegu, povzroča nestabilnost omrežja, so v poglavju 3. Razsežnost energetska varnost na strani 19 kot ukrep predvideli prigradnjo baterijskih hranilnikov novim fotonapetostnim elektrarnam vsaj v višini 25 %.

Če upoštevamo predvideno proizvodnjo iz sončne energije v NEPN-u v tabeli 9 na strani 55 za leto 2030 v višini 3.757 GWh in odštejemo proizvodnjo iz sončnih elektrarn za leto 2023 v višini 884 GWh, mora Slovenija do leta 2030 zgraditi za 2.873 GWh ali 2.612 MW novih kapacitet za proizvodnjo energije iz sonca. To pomeni, da mora za izpolnjevanje ukrepa 25 % SHEE biti zgrajenih 653 MW/1.306 MWh (pri 0,5C) novih baterijskih sistemov. Pod predpostavko, da je sedanji nivo cen novih baterijskih sistemov, ki jih NGEN gradi v Nemčiji in Avstriji, 1 mio EUR/MW (The Slovenia Times, 2023), lahko zaključimo, da bo investicija v takšne kapacitete znašala preko 650 mio EUR. Poudariti je tudi potrebno, da baterijski sistemi niso proizvajalci električne energije ampak neto porabniki. Pri čemer bi takšni baterijski sistemi bili napolnjeni v cca. 30 min delovanja sončnih elektrarn na polni moči in z viški energije ne bi mogli več upravljati. S tem se ogroža tudi stabilnost elektroenergetskega sistema iz naslova nekontrolirane proizvodnje. Poudariti je še potrebno, da so baterije kratkoročni hranilniki (nekaj ur oziroma dni) in se energija ne more shranjevati na daljši rok, npr. sezonsko.

Prav tako baterije niso proizvajalci električne energije, ampak energijo samo shranjujejo. Zato bi bilo smiselno tako velike investicijske vrednosti preusmeriti v nove proizvodne kapacitete, kot npr. hidro, in za potrebe razogljičenja pospešiti aktivnosti na gradnji NEK 2. Primernejši hranilnik energije pri večanju deleža sončnih elektrarn je tudi gradnja

črpalnih hidroelektrarn, ki pa seveda še zdaleč ne zadoščajo za tako veliko načrtovano proizvodnjo iz sončnih elektrarn. Prav tako bi bilo potrebno ponovno preučiti možnosti izgradnje HE na reki Muri v kombinaciji z večnamensko rabo. NEPN pa nikjer ne omenja potrebe po pospešitvi izgradnje HE Mokrice in HE na srednji Savi, ki sta edina realna projekta na področjih večjih HE v Sloveniji do leta 2030.

Za predvideno proizvodnjo novih sončnih elektrarn v višini 2.873 GWh do konca leta 2030 bi morali postaviti novih 2.612 MW novih sončnih elektrarn. Površina, potrebna za postavitve 2.612 MW novih kapacitet SE; tako znaša 23.743.080 m², kar je ekvivalentno 2.374-tim površinam atletskega stadiona. Poudariti je potrebno tudi, da je potencial za postavitve SE na strehah že zelo izkoriščen. Slovenija tako velikih površin nima na razpolago.

Več kot očitno je, da so pripravljavci NEPN-a prepričani v popolno solarizacijo Slovenije ne glede na stroške in posledice iz naslova zelene agende v duhu razogljivenja. Pri oceni stroškov zgoraj omenjenih scenarijev je potrebno upoštevati tudi še investicije v nove sončne elektrarne, kjer specifična investicija v večje sončne sisteme nad 1 MW znaša okoli 0,7 mio EUR/MW. Kar pomeni, da bi za 2.612 MW novih kapacitet potrebovali kar 1,828 milijard evrov, če pa upoštevamo, da bi bilo potrebno zgraditi večje število manjših SE nekaj sto kW moči, pa investicija znaša krepko preko 2 milijardi evrov.

Glede na projekcije NEPN-a se v letu 2030 pričakuje inštaliranih 3.415 MW (3.757 GWh) kapacitet sončnih elektrarn, zato je tukaj na mestu vprašanje o stabilnosti elektroenergetskega sistema, saj kapacitete daleč presegajo konično porabo v Sloveniji, ki znaša nekaj nad 2.000 MW in še to v zimskem času. Proizvodnja iz sončnih elektrarn pa je največja v poletnem času. Konične obremenitve slovenskega omrežja v zadnjih 10 letih so vidne na spodnji sliki:

Tab. 1: Konične obremenitve v zadnjih 10 letih

Leto	Vrednost konice (MW)	Datum	Ura	Dan v tednu
2013	1.944	13. feb	19.	sreda
2014	1.988	12. dec	18.	petek
2015	2.052	27. jan	20.	torek
2016	1.978	20. dec	12.	torek
2017	2.131	10. jan	19.	torek
2018	2.228	1. mar	13.	četrtek
2019	2.198	23. jan	12.	sreda
2020	2.102	2. dec	12.	sreda
2021	2.146	9. dec	12.	četrtek
2022	2.109	13. jan	8.	četrtek
2023	2.025	10. feb	8.	petek

(Vir: <https://www.eles.si/Portals/0/Documents/porocila/letna-porocila/Porocilo%20o%20obratovanju%202023.pdf>)

To pomeni, da bi lahko sončne elektrarne z nekontrolirano proizvodnjo predvsem v poletnem času povzročale velike motnje v delovanju elektroenergetskega sistema in v najslabšem scenariju tudi njegov razpad.

Spodnja slika prikazuje strukturo proizvodnje na poletni sončni dan. Iz slike je razvidno, da je potrebno elektroenergetski sistem pri dokaj visoki proizvodnji iz sončnih elektrarn uravnati s proizvodnjo iz drugih virov, predvsem termo (premog in plin). Upoštevati je potrebno tudi, da polovica proizvodnje iz NEK-a pripada Republiki Hrvaški in je ne smemo upoštevati za porabo v Sloveniji. Poudariti je potrebno, da je takšno današnje stanje. Ob predvidevanju projekcij proizvodnje električne energije iz sonca v NEPN-u je popolnoma jasno, da bolj, kot se bomo približevali letnici 2030, bolj bo slovenski elektroenergetski sistem postajal nestabilen oziroma z drugimi besedami bližje razpadu.



(Vir: <https://www.eles.si/podatki-slovenija>)

NEPN v poglavju 2.3 Razsežnost energetska varnost na strani 74 kot enega izmed ključnih ciljev predvideva vsaj 85 % pokritost letne oskrbe z električno energijo iz proizvodnih naprav v Sloveniji do leta 2030 in 100 % do leta 2040. Prepoznava se tudi pomembnost zanesljivosti dobave skozi 80 % pokritost potrebne moči v omrežju v kritičnih urah, ko je poraba največja. To z drugimi besedami pomeni, da NEPN določa, da mora imeti Slovenija na lastnem ozemlju dovolj kapacitet za pokrivanje porabe v deležu, ki omogoča zanesljivost omrežja in s tem varuje slovenske porabnike pred razpadom omrežja tudi po morebitni opustitvi premoga po letu 2030. Vendar iz osnutka NEPN-a, razen na deklarativni ravni, niso navedeni nobeni konkretni ukrepi za izpolnjevanje teh zavez. Nasprotno, preglednica št. 74 na strani 267 navaja Bilančne primanjkljaje, kjer je jasno vidno, da Slovenija, razen v letu 2020, ni dosegala predvidene letne pokritosti oskrbe z proizvodnimi napravami v Sloveniji.

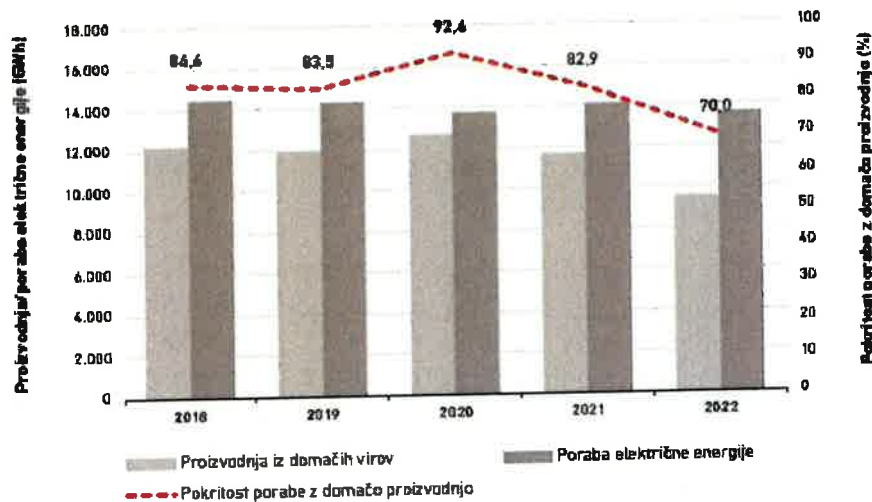
Preglednica 74: Bilančni primanjkljaj električne energije v RS na letni ravni

Leto	Primanjkljaj [GWh]	Primanjkljaj [%]	Primanjkljaj [h]	Primanjkljaj delež časa [%]
2021	2.435	17 %	2.321	84 %
2020	1.017	7 %	5.286	60 %
2019	2.445	17 %	7.093	81 %
2018	2.355	16 %	7.440	85 %
2017	2.557	18 %	7.451	85 %

Zelo pomenljivo je tudi, da predlagatelji NEPN-a v zgornjo tabelo niso vključili situacije v letu 2022, kjer se je pokazala ranljivost slovenskega elektroenergetskega sistema, saj je

zaradi znanih težav v proizvodnji TEŠ in NEK ter nizke hidrologije, pokritost proizvodnje s porabo padla celo na 70 %. Posledica takšne situacije je bila tudi potreba po dodatnih finančnih sredstvih obeh energetskih stebrov s strani davkoplačevalcev, saj je bilo potrebno uvoziti električno energijo po visokih cenah iz tujine.

SLIKA 25: PORABA, PROIZVODNJA IN POKRITOST PORABE Z DOMAČO PROIZVODNJO V OBDOBLJU 2018–2022



VIRI: AGENCIJA, ELEKTROOPERATERJI

Predlagatelji NEPN-a zelo zanemarjajo dejstva, da postaja evropski elektroenergetski sistem zelo nestabilen tudi iz naslova velikih pretokov po prenosnem omrežju zaradi velikega deleža OVE. Zadnji realen in nazoren primer je razpad elektro-energetski sistema na Balkanu z dne 21. 6. 2024, in sicer na delu hrvaškega, črnogorskega in albanskega sistema, ki je povzročil veliko gospodarsko škodo. Ta razpad verjetno izvira iz naslova zapiranja baznih elektrarn (večinoma termo) in velikega deleža OVE, ki se v velikih količinah prenaša po prenosnih sistemih. Slovenija se je temu razpadu izognila, ni pa rečeno, da se bo izognila naslednjemu, ki verjetno nezadržno prihaja. To nakazuje tudi članek, objavljen na portalu Energetika.net z dne 15.07.2024 z naslovom »Težave v avstrijskem omrežju zmanjšujejo varnost oskrbe v JVE«, ki navaja razloge za eksplozijo cen električne energije, posebej na Madžarskem in delno v Sloveniji, ter jasno navaja, da se lahko soočimo z naslednjim razpadom. Pomenljivo je tudi to, da APG (Avstrijski upravljalec prenosnega omrežja) ni komentiral članka, kar lahko pomeni tudi, da so nacionalni operaterji prenosnih omrežij začeli ščititi svoje odjemalce s tem, da z administrativni ukrepi zmanjšujejo čezmejne prenosne kapacitete in s tem preprečujejo izvoz električne energije v države, ki so deficitarne, med njimi tudi Slovenija.

Zaradi prej navedenih opažanj in tveganj za stabilnost delovanja slovenskega elektroenergetskega sistema bi bilo že v NEPN-u potrebno definirati oziroma predvideti izdelavo modeliranja obnašanja slovenskega elektroenergetskega sistema za obdobje enega leta v primeru prekinitve proizvodnje električne energije iz premoga v TE Šoštanj in posledice tako drastičnega dviga deleža sončne energije, kot ga predvideva predlog osnutka NEPN-a. Leto, ki bi bilo obravnavano v okviru modeliranja, mora biti statistično merodajno v okviru zadnjega 10-letnega obdobja. Študija bi morala podati jasne odgovore dolgoročnega vpliva zaustavitve proizvodnje in drastičnega dviga deleža sončne energije na trg električne energije in sistemskih storitev, s posebnim poudarkom na dolgoročni zanesljivosti sistema, uvozni odvisnosti in vplivu na cene električne energije končnim odjemalcem ter dolgoročnem vplivu na konkurenčnost slovenskega gospodarstva.

Prav tako pa se v okviru NEPN pripravljajo nove prepovedi in davki na področju prometa, ki bodo šli v škodo voznikov avtomobilov. Napovedujejo se nerazumne omejitve in zaostritve pogojev prometa, brez ponudbe učinkovitega javnega prevoza. Z ukrepi, kot so uskladitev voznih redov, povečanje pogostosti voženj in podobno, je potrebno poskrbeti, da bo javni prevoz uporabniku bolj prijazen. Javni potniški promet ima tako velik potencial za zmanjšanje TGP le v primeru, da bo storitev javnega potniškega prometa kakovostna, udobna, časovno konkurenčna osebnemu avtomobilu, enostavna in vključujoča tudi za ranljivejše skupine prebivalcev.

V NEPN pa so namesto tega predvideni ukrepi, kot so omejitev hitrosti na 30 km/h, zmanjševanje števila parkirnih mest, ukinjanje parkirnih mest za javne uslužbenke, povečevanje stroškov cestnin za osebni motorni promet, mestne takse, vključitev mase vozila kot kriterija za obdavčitev vozil.

Ukrepi, ki so usmerjeni v promet, so tako neustrezni in usmerjeni k oteževanju prometa, čeprav je upravičeno pričakovanje, da se bo v prihodnosti še vedno večina Slovencev vozila z osebnimi avtomobili. Hkrati pa bi to pomenilo tudi oteževanje življenja prebivalcem Slovenije, ki avtomobil uporabljajo za svoje vsakodnevne aktivnosti. Ukrepi na področju prometa so v nasprotju tudi s prizadevanji za zmanjšanje mobilnostne revščine in bi morali iti v smeri spodbujanja zelenega prehoda ne k prisili. Dejstvo je, da bo promet z osebnimi avtomobili predstavljal največji delež strukture potniškega prometa tudi v letu 2030 kot tudi v letu 2050. Predlagani cilji in ukrepi so tako pomanjkljivi, na drugi strani pa so cilji za povečanje deleža nemotornega prometa in javnega prevoza zelo ambiciozni, saj naj bi npr. do leta 2050 peš ali s kolesom naredili toliko kilometrov, kot jih sedaj s celotnim javnim prevozom. Kar se sigurno ne bo zgodilo. Po napovedih strokovnjakov bo delež potniških kilometrov z osebnim avtomobilom leta 2030 še vedno znašal 88 % in leta 2050 74 %.

Na področju e-mobilnosti pa so po drugi strani predvideni predvsem klasični ukrepi, ki se v manjšem ali večjem obsegu večinoma tudi že izvajajo. Novosti in inovativnost so na žalost omejene bolj na sporne ukrepe za odvrčanje uporabe avtomobila. Ukrepi, ki so usmerjeni k oteževanju uporabe avtomobila, niso prava smer, zato predlagatelji menimo, da je potrebno ukrepe še enkrat dobro premisliti. Stremeti moramo k temu, da se javni prevoz naredi privlačen, ne pa da se uporaba avtomobila naredi bolj nepriljubljena, kot je javni prevoz. Predlagatelji tako menimo, da potrebujemo na področju energetike in trajnostnega prometa konkretne in izvedljive ukrepe, ki bodo šli v prid prebivalcem Slovenije in ne na njihovo škodo. Rešitve morajo biti realne, saj se lahko v nasprotnem primeru ukrepi izkažejo za kontraproduktivne.

II. Odboru za infrastrukturo, okolje in prostor predlagamo, da po končani razpravi sprejme naslednje sklepe:

- 1. Odbor za infrastrukturo, okolje in prostor poziva Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo, da v NEPN definira oziroma predvidi izdelavo modeliranja obnašanja slovenskega elektro-energetskega sistema za obdobje enega leta v primeru prekinitve proizvodnje električne energije iz premoga v TE Šoštanj. Leto, ki bi bilo obravnavano v okviru modeliranja, mora biti statistično merodajno v okviru zadnjega 10-letnega obdobja.**
- 2. Odbor za infrastrukturo, okolje in prostor poziva Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo, da se v okviru NEPN-a definirajo tudi posledice tako drastičnega dviga deleža sončne energije, kot ga predvideva NEPN.**

3. Odbor za infrastrukturo, okolje in prostor poziva Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo, da se v okviru NEPN na področju trajnostne mobilnosti in prometne politike določijo ukrepi, ki sledijo optimizaciji v prometu.

V imenu predlagatelja bo zahtevo za sklic nujne seje Odbora za infrastrukturo, okolje in prostor predstavil poslanec **Franc Rosec**.

III. Predlagatelji nujne seje Odbora za infrastrukturo, okolje in prostor predlagamo, da na sejo odbora povabite:

- predsednika Vlade Republike Slovenije, dr. Roberta Goloba,
- ministra za okolje, podnebje in energijo, mag. Bojana Kumra.

IV. Priloge:

- Osnutek predloga posodobitve (2024): Celoviti nacionalni energetske in podnebni načrt Republike Slovenije (verzija 4.2), Dostopno prek: https://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/nepn/dokumenti/nepn_2024_pos_v4.2_maj2024.pdf



Jelka Godec
vodja poslanske skupine SDS

